

**Wyrok z dnia 7 lutego 1997 r.
II UKN 73/96**

Przy ustalaniu wysokości górniczych świadczeń emerytalno-rentowych okresy pracy górniczej, ustalone według przeliczników wskazanych w art. 10a § 1 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r., Nr 30, poz. 154.), pozostałe po zastosowaniu ograniczenia do 45 lat przewidzianego w § 2 tego przepisu, uwzględnia się tak, jak okresy składkowe, o których stanowi przepis art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 1997 r. sprawy z wniosku Jerzego S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o wysokość emerytury górniczej, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 17 września 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C., decyzją z dnia 20 grudnia 1995 r. dokonał przeliczenia wysokości górniczej emerytury Jerzego S. przyjmując, że wnioskodawca wykazał:

8 miesięcy pracy górniczej z przelicznikiem 1,5;

408 miesięcy pracy górniczej z przelicznikiem 1,4;

33 miesiące okresów składkowych;

46 miesięcy okresów nieskładkowych. Łączny okres pracy górniczej po zastosowaniu przeliczników 1,5 i 1,4 wyniósł 583,2 miesięcy i organ rentowy, przy ustalaniu wysokości górniczej emerytury, ograniczył go do 540 miesięcy.

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawca domagał się podwyższenia górniczej emerytury poprzez doliczenie na jej wysokość 43,2 miesiące okresów składkowych, bez zastosowania korzystniejszych przeliczników.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 12 marca 1996 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i zaliczył wnioskodawcy na wysokość emerytury górniczej 43,2 miesiące okresów składkowych "bez zastosowania przeliczników wymienionych w art. 10 a ust. 1 ustawy z 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin".

W rewizji od tego wyroku organ rentowy zarzucił, że został on wydany z naruszeniem prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 1

lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. Nr 5, poz. 32 ze zm.) i wniósł o jego zmianę i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, po rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 17 września 1996 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że doliczył ubezpieczonemu: "do obliczenia wysokości emerytury (pkt III decyzji) 31 miesięcy okresów składkowych bez zastosowania przeliczników określonych w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r., Nr 30, poz. 154)", a w pozostałym zakresie oddalił rewizję.

Na podstawie przepisów art. 392 i 393¹ pkt 1 KPC kasację wniósł organ rentowy zarzucając, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r., Nr 30, poz. 154) poprzez przyjęcie, że 31 miesięcy pracy górniczej wnioskodawcy winno być uwzględnione przy obliczeniu świadczenia po 1,3 za każdy miesiąc pracy. Wnoszący kasację domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi niższej instancji do ponownego rozpoznania oraz o wstrzymanie wykonania wyroku do jego uprawomocnienia się.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

W uzasadnieniu swego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. podniósł, że: "Jakkolwiek za słuszne społecznie należy uznać stanowisko Sądu drugiej instancji w przedmiocie uwzględnienia wszystkich okresów pracy górniczej powoda, to jednak należy przede wszystkim uwzględnić literalne brzmienie interpretowanego przepisu. Artykuł 10a ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin jest przepisem szczególnym do unormowań zawartych w ustawie o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw. Ponadto wyczerpująco określa sposób ustalania wysokości górniczych emerytur i rent.

Z powyższych dwóch przesłanek należy wyciągnąć logiczny wniosek, że ustawa o z.e.g. jednoznacznie określiła sposób ustalania wysokości górniczej emerytury lub renty - w wymiarze nie dłuższym niż 45 lat.

Praca ponad powyższy okres przeliczeniowy winna być nieuwzględniona przy ustalaniu wysokości świadczenia - tak jak to się stało w zaskarżonej decyzji.

Na poparcie powyższych wywodów dodać należy, że gdyby ustawodawca uznał za celowe uwzględnienie przelicznika 1,3 dla jakiegokolwiek okresu pracy górniczej, to zawarłby takie unormowanie w art. 101 ust. 1 ustawy o z.e.g. Tymczasem przepis ten zawiera enumeratywne wyliczenie przeliczników pracy górniczej. Brak w nim przelicznika zastosowanego przez Sąd II instancji".

Sąd Najwyższy, w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, nie podzielił tego poglądu.

Ustawą z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 84, poz. 385), wprowadzono przepis art. 10a, który w ust. 1 określa 4 przeliczniki za każdy rok

określonej pracy górniczej, jakie stosuje się przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur i rent, a w ust. 2 stanowi, że: "Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur i rent, łączny okres pracy obliczony z zastosowaniem przeliczników, o których mowa w ust. 1, uwzględnia się w wymiarze nie dłuższym niż 45 lat".

Słuszne jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że przepis art. 10a ust. 2 należy rozumieć w ten sposób, że to "(...) okres przeliczeniowy nie może być wyższy niż 540 miesięcy (45 lat). Jeżeli zatem - jak w rozpoznawanej sprawie - jest on wyższy od 540 miesięcy podlega ograniczeniu do tej wielkości. Ograniczona tym samym zostaje ilość okresów pracy górniczej, wobec których mogą być zastosowane korzystniejsze przeliczniki. Ograniczenie to nie może jednak oznaczać, że pewne okresy pracy górniczej - te których przeliczenie według przeliczników z art. 10a ust. 1 spowodowało przekroczenie limitu 540 miesięcy - w ogóle nie będą uwzględnione przy obliczaniu wysokości świadczenia. Tak natomiast jest w zaskarżonej decyzji - część rzeczywistych okresów pracy ubezpieczonego nie została uwzględniona przy obliczeniu wysokości jego emerytury".

Wykładnia przepisu art. 10a ust. 2 ustawy o z.e.g. przyjęta przez organ rentowy w uzasadnieniu kasacji jest błędna. Przepis ten nie reguluje wysokości emerytur i rent przysługujących górnikom, lecz określa sposób obliczenia okresów pracy górniczej. Wskazuje na to wykładnia gramatyczna, bowiem przepis ten określa, że przy ustalaniu wysokości świadczeń górniczych łączny okres pracy obliczony z zastosowaniem przeliczników, uwzględnia się w wymiarze nie dłuższym niż 45 lat. Przepis ten ogranicza więc wymiar okresów pracy górniczej uwzględnianych przy ustalaniu tych okresów, natomiast nie stanowi o ograniczeniu wysokości samych świadczeń emerytalno-rentowych.

Trudno też podzielić pogląd wnoszącego kasację, że skoro art. 10a ust. 2 ustawy o z.e.g. jest przepisem szczególnym do unormowań ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), zwanej ustawą rewaloryzacyjną, to przepisy tej ustawy nie mają zastosowania do ustalania wysokości świadczeń górniczych. W myśl przepisu art. 1 pkt 6 ustawy o rewaloryzacji ma ona zastosowanie również do świadczeń emerytalno-rentowych przysługujących na podstawie przepisów ustawy o z.e.g. Wbrew stanowisku wnoszącego kasację przepis art. 10a nie określa "wyczerpująco" sposobu ustalania wysokości górniczych emerytur i rent, ponieważ przepis ten reguluje jedynie jedną z przesłanek mających wpływ na wysokość tych świadczeń. Pozostałe przesłanki, od których zależy ich wysokość są uregulowane właśnie w ustawie o rewaloryzacji, dlatego też ustawodawca nie miał potrzeby wprowadzania przelicznika 1,3 dla "jakiegokolwiek okresu pracy górniczej", jak to podniesiono w uzasadnieniu kasacji.

Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego, że okresy pracy górniczej nie uwzględnione po zastosowaniu reguły zawartej w przepisie art. 10a ust. 2 ustawy o z.e.g., stanowią okres składkowy w rozumieniu przepisu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewaloryzacji. Współczynnik 1,3% nie jest przelicznikiem stosowanym do okresów pracy górniczej, lecz współczynnikiem stosowanym przy ustalaniu wysokości świadczeń emerytalno-rentowych (art. 10 pkt 2, art. 11 pkt 2 ustawy o rewaloryzacji) za każdy rok okresów składkowych. Prawidłowo i logicznie Sąd Apelacyjny przyjął, że decyzja organu rentowego ustalająca wysokość górniczej emerytury wnioskodawcy

została wydana z naruszeniem przepisów ustawy o rewaloryzacji, oraz że wszystkie okresy pracy wnioskodawcy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne powinny być uwzględnione przy obliczaniu wysokości świadczenia.

Z uwagi na treść art. 393¹¹ Sąd Najwyższy nie poddał kontroli kasacyjnej sposobu obliczenia ilości miesięcy pracy górniczej z zastosowaniem poszczególnych przeliczników ani też okresów składkowych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie przepisu art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====